

כ"ה בשבט התשס"ד  
17 בפברואר 2004  
כב. 2004-637

לכבוד  
יו"ר איגודי ערים לכבאות  
מפקדי שירותי כבאות  
ראשי המועצות האזוריות

הנדון : בטיחות וכיבוי אש בישובים בשטחי המועצות האזוריות - עקרונות  
מכתבנו מב-005 מתאריך 20 נובמבר 2000

### כללי

1. במסגרת הערכות לקראת הקיץ הקרב, עודכן מסמכינו שבסימוכין ומועבר אליכם לביצוע לאלתר לצורך הגברת מניעת דליקות בישובים שבמועצות האזוריות.
2. המועצות האזוריות מקבלות שירותי כבאות במסגרת 17 איגודי ערים על פי מיקומם הגיאוגרפי למעט מועצה אזורית חוף עזה שמספקת את שירותי הכבאות לתושבי המועצה באופן ישיר.
3. חוק שירותי הכבאות, תשי"ט-1959, סעיף 2 קובע: "רשות כבאות חייבת להבטיח את שירותי הכבאות לכיבוי דליקות בתחומה ולמניעת דליקות או התפשטות של דליקות לתחומה או מעבר לתחומה, וכן להצלת נפש ורכוש". מכאן שכל רשות כבאות חייבת להבטיח את מתן שירותי הכבאות ליישובי המועצות האזוריות הכלולות בתוכה.

### מטרה

4. גיבוש תפיסה ועקרונות למניעת דליקות והתפשטותן של דליקות בישובים, למתן שירותי הכבאות ולכיבוי דליקות בתחום המועצות האזוריות וישוביהן.

### השיטה

5. הטיפול בבטיחות ובכיבוי אש בישובים יהיה בשלוש רמות: רשות כבאות (איגודי ערים), מועצה אזורית, וישובי המועצה האזורית, כאשר כל רמה תערוך חניכה ובקרה על הרמה שמתחתיה.
6. איגוד הערים ייתן שירותי כבאות למועצות האזוריות המאוגדים בו, שירותי הכבאות יכללו את מגוון שירותי הכבאות הניתנים לכלל הרשויות מקומיות ותושביהן בהתאם לחובותיהם וסמכויותיהם של רשויות הכבאות.

7. המועצות האזוריות יפעלו על פי הנחיות רשויות הכבאות לתיאום ומתן שירותי כבאות, כולל חניכה ובקרה על כל אחד מהישובים שבגזרתם וישתתפו במימון הוצאותיהם של רשויות הכבאות.
8. הישובים באזור המועצות האזוריות הכוללים: קיבוצים, מושבים לסוגיהם, ישובים קהילתיים וכד', יתארגנו למתן שירותי כבאות במניעת דליקות ולהתערבות ראשונית בעת אירוע שריפה, על מנת לכבותה במייד ולמנוע התפשטותה, בהתאם לנדרש בתקנות שירותי הכבאות והנחיות מקצועיות של רשויות הכבאות.
9. להלן עיקרי התפקידים של רשויות הכבאות :
- א. לפתח ולהעמיק את המודעות למניעת דליקות בקרב האוכלוסייה בישובים ועריכת פגישות עבודה, הנחיה, חניכה וביקורת שוטפות.
- ב. לערוך פעולות הדרכה בשימוש בציוד כיבוי אש ובסדר הפעולות הנכון במגוון אירועי השריפה בכל אחד מהישובים.
- ג. לארגן בכל ישוב צוותי כיבוי על בסיס התנדבותי, ולהדריכו כך שיהיה באפשרותם ליישם את המדיניות למניעת דליקות וכן לפעול באופן מיטבי במקרה של אירוע שריפה בכל אחד מהישובים.
- ד. לקבוע בכל ישוב את פריסת ברזי שריפה, גלגלונים ועמדות כיבוי אש.
- ה. לוודא הצטיידות בציוד כיבוי אש על ידי המועצה האזורית ולהבטיח שהציוד יאוחסן ויטופל ברמה נאותה על מנת שיהיה כשיר לשימוש בעת אירוע.
- ז. בישובים בהם קיים נגרר כיבוי (מיכל מים ומשאבה) יש להמשיך להחזיקו במצב כשיר לשימוש בעת אירוע, נציבות כבאות והצלה אינה ממליצה על הצטיידות בגרורי כיבוי נוספים.
- ח. רשות כיבוי אשר יש ברשותה רכב כיבוי על תקני, רשאית להעבירו ללא תשלום לאחד הישובים שבתחום המועצה האזורית שבגזרתה על פי שיקול דעת של מפקד רשות הכיבוי, ובאישור מועצת האיגוד. רכב זה יופעל באחריות היישוב.
- ט. להנחות טיפול ולהבטיח קיום פסי אש וגזזום עצים בנקודות תורפה על מנת שהשריפה לא תתפשט ממקום למקום.
10. להלן עיקרי התפקידים של המועצות האזוריות:
- א. להבטיח הימצאות אמצעים וציוד לבטיחות וכיבוי אש כפי שיפורט בהמשך.
- ב. האחריות להערכות הישובים לטיפול בנושאי הנ"ל חלה על קב"ט המועצה האזורית אשר יתאם את פעולותיו עם ועד הישוב.
- ג. קב"ט המועצה ינחה את ועד הישוב להכין את הישוב בתחום ההיערכות לכיבוי דליקות, במניעת שריפות בכוננות וטיפול מקומי לכיבוי שריפות עד להגעת שירותי הכבאות.

ד. מטרת ההכנות הינם למנוע פגיעה בנפש וברכוש בישוב ועל מנת להיערך לפעולות כיבוי ראשוניות.

ה. להלן אורך פסי האש שצריכים להיות נקיים מכל חומר דליק לרבות עשביה:

- (1) 15 מטר סביב למחסנים ולמצבורי דלק/שמן וכדומה.
- (2) 10 מטר סביב למבני מגורים, משרדים ובמבני תעשיה.
- (1) 15 מטר סביב צוברי/מצבורי גז.
- (2) 10 מטר סביב שדות/מטעים.
- (3) עצים הקיימים בתוך פס האש יגזמו ענפי העצים מגובה פני הקרקע עד לגובה 3 מטר.
- (4) 150-30 מטר סביב לישוב (בהתאם לאופי הסיכון).

ו. להבטיח אספקת מים סדירה בברזי השריפה שלא תפחת:

- (5) מ-1100 ליטר לדקה באספקה כוללת (מעבר לצריכה השוטפת).
- (6) מ-400 ליטר לדקה בברזי השריפה ליד בתי המגורים (מעבר לצריכה השוטפת).

ז. להבטיח שבכל ישוב יוכן תיק כיבוי אש, שיהווה בסיס להערכות מוקדמת לאירוע שריפה. ויכלול את כל המידע הקשור בתחום כיבוי אש, כמפורט:

- (1) מפת הישוב תכלול: פריסת ברזי שריפה, מיקום ברז ראשי, עמדות כיבוי אש, מפסק חשמל ראשי, גנרטור, מצבור דלק/ תחנת דלק, מצבור חומרי הדברה, מכלי גז בישול/ אציטלן/ חמצן, המבנים והמתקנים, דרכי גישה לרכבי הכיבוי וגבולות גזרה.
- (2) פירוט ציוד הכיבוי הקיים ואופן השימוש בו.
- (3) רשימת שמות של ממונה בטיחות אש, נאמני בטיחות אש, צוותי הכיבוי וכו'.
- (4) מבנה מערך בטיחות האש בישוב וחלוקת אחריות, סמכויות.
- (5) מספרי טלפונים נדרשים לקבלת סיוע באירוע.
- (6) סידורי הכוננות.

ח. כדי לבצע את האמור תמנה המועצה בתיאום עם ועד הישוב לעיל, ממונה בטיחות אש (רב"ש/רבש"צ), נאמני בטיחות אש וצוותי כיבוי אש בישוב.

ט. המועצה האזורית תבטיח שועד הישוב בסיוע ממונה בטיחות אש, יכינו את תיק כיבוי אש שיכיל את הנושאים כפי שפורטו לעיל, ויערכו חניכה ובקרה על פעולות בתחום בטיחות אש לישובים שבגזרתם.

11. הערכות והפעילות המתבקשת מהישובים בתחום בטיחות וכיבוי אש:

- א. מינוי ממונה בטיחות אש, נאמני בטיחות אש בכל ישוב וצוותי כיבוי אש מתוך אנשי היישוב עצמו.
- ב. יש להבטיח שבאזורי פסי האש לא ימצאו חומרים דליקים שיהוו מטען אש ויגרמו להתפשטות השריפה.
- ג. התקנת אמצעי כיבוי וסידורי כבאות בכל המבנים והמתקנים בישוב כנדרש בתקנות שירותי כבאות ועפ"י דרישת רשויות הכבאות.
- ד. הצבת מטפים תקינים לכיבוי שריפות, בהתאם לחוק שירותי כבאות ותקנותיו ועל פי הערכת הסיכונים והנחיות שירותי כבאות
- ה. הצבת עמדות כיבוי שיכללו זרנוקים "3", "2", "1", מזנקים מתאימים, מרסיסי גב, מחבטים ומצמדים מתאימים.
- ו. התקנת עמדת כיבוי מרכזית ניידת, ניידת או נגררת שיכולה לכלול גם מיכל מים ומשאבה נגררת לפי קביעת רשות הכבאות.
- ז. כל מפעל/מוסד ציבורי יתקין אמצעי כיבוי בהתאם לחוק שירותי הכבאות ותקנותיו, והנחית רשות כבאות.
- ח. בכל גזרה תהיה אספקת מים לכיבוי אש, לרבות האזור החקלאי, באמצעות ברזי שריפה.
- ט. באזור המגורים יותקנו ברזי שריפה "2" כאשר המרחק בין ברזי הכיבוי יהיה בתחום בין 60 עד 100 מטר.
- י. באזור החקלאי יותקנו ברזי שריפה "3" ליד מאגרי מים או על צנרת "מקורות" העוברת בסמוך לישוב, בהתאם לצרכים של שירותי הכבאות כולל דרכי גישה לרכבי כיבוי.
- יא. באזור התעשייתי יותקנו ברזי שריפה "2", "3" ציוד ועמדות כיבוי בהתאם לחוק שירותי הכבאות ותקנותיו, והנחית רשות הכבאות.
- יב. בכל ישוב יהיה מחסן מרכזי לציוד כיבוי אש ובו יימצאו האמצעים לכיבוי אש בהתאם לצורכי הישוב וקביעת רשות כבאות.
- יג. הישוב יטפל ויערוך מעקב לאחזקת כלל הציוד, תקינותו וכשירותו, הכל בהתאם לתקנים ישראלים רלוונטיים, ובהעדרם עפ"י הנחיות היצרן.
- יד. יירשם מצאי של צמ"ה, כלים מכניים ושמות המפעילים של היישוב..
- טו. ממונה בטיחות אש ( רב"ש /רבש"צ ) יהיה רשאי להפעיל או להורות על הפעלת הציוד הנ"ל בעת אירוע לשם סיוע בפעולות הכיבוי.
- טז. כדי לשמור על משטר מניעת דליקות בישוב, חובה לקבוע שילוט מתאים אשר יתחלק לשני סוגים עיקריים:

- (1) שילוט מכוון.
- (2) שילוט "אסור לעשן".

יז. בשילוט המכוון שברחבי היישוב יימצאו הפרטים הבאים:

- (1) התנהגות בעת שריפה .
- (2) מספרי טלפון של ממונה בטיחות אש, תחנת כיבוי וכו' שאליהם צריך להודיע כשפורצת דליקה.
- (3) מקורות מים.

יח. שילוט "אסור לעשן" ייקבע במקומות הבאים:

- (1) דלקיות ותחנות דלק.
- (2) נקודות מכלי גז.
- (3) צובר גז ודלק.
- (4) אולמות בידור והתקהלות.
- (5) חדרי לימוד והרצאות.
- (6) מחסנים.
- (7) אולמות מחשבים.
- (8) סככות רכב/ טרקטורים.
- (9) אזור של מכלי סולר לחימום.

יט. להלן תפקידי ממונה בטיחות אש בעת רגיעה:

- (1) יודא ביצוע הנחיות שירותי הכיבוי והקב"ט להכנת הישוב למניעת דליקות.
- (2) יתן יעוץ לועד הישוב בענייני הכנות וכיבוי של דליקות ומניעת שריפות.
- (3) ידאג לאחזקת ציוד כיבוי אש, לתקינותו ולשמירתו.
- (4) ידווח לקב"ט המועצה האזורית על מצבת מערכות כיבוי אש ותקינותן אחת לשלושה חודשים.
- (5) יודא הקמת צוותי כיבוי, הדרכה ואימון באמצעות ועד הישוב.
- (6) ידאג לשמירת הכשירות והכוננות של צוותי הכיבוי.
- (7) יבצע הכנות מוקדמות של כל הסידורים הדרושים בישוב למתן תשובה מיידית ומהירה בעת אירוע.
- (8) ידאג לביצוע פעולות מניעת דליקות כנדרש.

כ. להלן תפקידי ממונה בטיחות אש בעת אירוע שריפה:

- (1) יזעיק את צוותי כיבוי האש.

- (2) יפקד על צוותי הכיבוי ועל האירוע עד להגעת שירותי הכיבוי.  
 (3) יחלק את גזרת הפעולה.  
 (4) יקבע שיטת הכיבוי לפי סוג הדליקה, מיקומה והיקפה וינהל פעולות הכיבוי תוך נקיטת צעדים והתחשבות בגורמים הבאים:
- (א) ניתוק הספקת החשמל באיזור שבו מתרחש האירוע.  
 (ב) קיום חיי אדם בסכנה.  
 (ג) כוח האדם העומד לרשותו (יטפל בהזעקת עזרה על פי הצורך)  
 (ד) קיום קשר לשם קבלת סיוע.  
 (ה) קיום סכנה לתושבים ולחוליות הכיבוי כתוצאה מהתפוצצות גז ו/או שרפת חומרים מסוכנים, כיוון הרוח ועוצמתה וכד'.
- (5) פעולות הכיבוי וההצלה ייקבעו וינוהלו על בסיס המדדים הנ"ל.  
 (6) יתאם פעולות עם גורמים חיצוניים המגיעים לעזרת הישוב ויעדכן נתונים על דרכי הגישה, הציוד וכו' (צה"ל, שירותי כבאות, משטרה, מד"א וכו').

כא. להלן תפקידי ממונה בטיחות אש לאחר אירוע שריפה:

- (1) ידווח על האירוע.  
 (2) יחזיר הציוד לכשירות.  
 (3) ידאג להפקת לקחים וליישומם בתחום הישוב.
12. כלל הפעילות הנ"ל, מטרתה להבטיח שכל ישוב יהיה ערוך ומוכן למגוון אירועי השריפה הפוטנציאליים בהתאמה לסיכונים שבישוב, ותיתן לישוב את הכלים המתאימים כמפורט:
- (א) לכבות במייד כל התפתחות של אירוע שריפה בישוב.  
 (ב) למנוע משריפה שפרצה מחוץ ליישוב שתתפשט אל תוך הישוב.  
 (ג) למנוע משריפה שפרצה בתוך הישוב שתתפשט אל חורש ויער שמחוץ לישוב.

## דיווח

13. על רשויות הכבאות (איגודי ערים) לדווח לנציבות בסוף כל שנה על ביצוע המפורט במסמך זה.
14. הישובים מתבקשים לדווח לקב"ט המועצות האזוריות והמועצות האזוריות מתבקשות לדווח לרשות הכבאות (איגוד ערים).

בברכה,

חיים תמם  
 סגן מפקח כבאות ראשי

## העתק:

האלוף יאיר נווה – אלוף פיקוד העורף  
 ר"ח גדעון בר לב – מנכ"ל משרד הפנים  
 מר שמעון רומח – נציב כבאות והצלה ומכ"ר

מר רון שכנר – עוזר שר הבטחון להתיישבות  
ניצב צור דוד - מפקד משמר הגבול  
מר יוסי מלמד – עוזר השר לביטחון פנים  
מר עמיקם סורסקי – ראש היחידה להתיישבות במשרד הביטחון  
מר שרון עזריאל – מ"מ מנכ"ל ומנהל מחלקת בטחון ושע"ח מרכז השלטון המקומי  
מר יחיאל לקט – יו"ר קק"ל  
מר אלי אמיתי - מנכ"ל רט"ג  
מר שלמה דולברג – מנהל המים, משרד הפנים  
גב' אנקה בלומר – ממונה מניעת דליקות ארצית  
מר עדי מונצז – מנהל בית הספר לכבאות  
מר משה מוסקו – ממונה מחקרים ודובר

## נספח

### ארגון והדרכה של צוותי כיבוי בישוב

1. הצלחת כל פעולת כיבוי תלויה בארגון יסודי של כוח "צוות כיבוי" מקומי, ארגון זה מתחיל בבחירת אנשים מתאימים, בהכשרתם המתמדת באימונים תקופתיים, וברכישת אמצעים מתאימים לפעולת הכיבוי. כן, לצייד כל חבר בצוות זה בציוד אישי כי פעולות

הכיבוי אינן מצטמצמות רק בשימוש במים, בצינורות כיבוי או במחבטים. מאחר שכל ישוב כולל בתוכו גם שירותים חיוניים ומפעלים תעשייתיים, חייבים אנשי צוות כוננות הכיבוי לדעת את יסודות הבעירה, את סיכוני ההתפשטות של האש ואת יסודות הטאקטיקה של הלחימה באש.

בכוח הכיבוי המקומי, אין לראות את הכוח ככל יכול. רק על ידי עזרה מתאימה של אנשים מאומנים ניתן לנצל בצורה מרבית את העזרה המגיעה לכיבוי הדליקה, תוך ניצול האמצעים הקיימים. יש להקפיד על אימונים תמידיים במקום עצמו או בתחנת הכיבוי, שם יקבלנו הכבאים את היסודות הנדרשים אשר יבטיחו יעילות בעבודתם בזמן הצורך.

2. חשיבות מיוחדת נודעת למרכז הכבאות בישוב עצמו, רצוי לקבוע לשם כך בנין קטן, שבו ניתן לאחסן את כל הציוד הדרוש לכיבוי ולהדרכה, ולהחזיק בו את הציוד האישי של אנשי הכיבוי.

רצוי שמרכז הכיבוי יהיה במרכז הישוב, קרוב למגורים ועם זאת קרוב לאזור התעשייתי. מרכז הכיבוי יכול אמצעי תקשורת, רצויה תקשורת אלחוטית שבעזרתה ניתן לקיים קשר עם התחנה הראשית של רשות הכיבוי ואפשרות להזעיק עזרה וסיוע, בהתאם לנוהל המקום.

רצוי לסדר בקרבת מרכז הכיבוי שטח המאפשר אימונים בציוד הכיבוי ותרגולים. כדאי ללמוד וללמד את השימוש באמצעי הכיבוי בציוד הקל, המותקן בישוב, כולל עזרה ראשונה. ציוד התחנה ייקבע בשיתוף פעולה עם רשות הכיבוי האזורית, בהתאם לצרכים הייחודיים של המקום. קיים ציוד יסודי, כגון מטפסים לסוגיהם, צינורות להעברת מים, מתקני קצף וציוד אישי, אשר חייב להיות בכל תחנה ואשר יאפשר פעולה סדירה בזמן הצורך.

3. ציוד אישי לכבאי מקומי:

מערכת אויר דחוס.  
מסכות עשן.  
קסדות מצוינות במגן נגד חום.  
כפפות אסבסט – חליפת התקרבות  
פנסים שונים.

את הציוד הכבד והמשוכלל יותר יש לרכוש לאחר התייעצות עם שירותי הכבאות, יש לתכנן אספקת מים סדירה באמצעות מיכל מותקן על נגררת, שאפשר לגרור למקום התקרית, או בעזרת משאבות ניידות ונגררות, היכולות לספק את כמויות המים בלחץ הדרוש לכיבוי שריפות מכל מקור מים נקיים. יש לקחת בחשבון ניצול מאורגן של מכליות להעברת דגים, מכליות חלב, וכד' מה שעשוי לקבוע לעיתים את הצלחת פעולת הכיבוי, כל פרט קטן חייב להיות מתוכנן מראש.

4. אימון "צוות הכיבוי"

אנשי "צוות הכיבוי" יקבלו הדרכה תקופתית בתחנת הכיבוי האזורית של רשות הכבאות. רצוי לשלוח את אנשי הצוות בכל שנה לימים אחדים לתחנת הכיבוי, כדי לבצע במקום אימונים משותפים, טיפול בציוד התחנה, קבלת הסברים מקצועיים וכו', על ידי כך ירכשו אנשי הצוות ידע מקצועי וירחיבו את הבנתם בנושא בטיחות האש אימון זה יעזור להם להעביר את הידע ואת ההדרכה לכל חברי הקיבוץ, ויאפשר להם לפקח על כיבוי ובטיחות אש בקיבוץ עצמו.

5. אימון חברי הישוב

כל חברי הישוב, חייבים לעבור הדרכה בת שעות אחדות בכיבוי ראשוני, שתואם לענפי התעסוקה השונים, שבהם הם עובדים במשק. הדרכה זאת תינתן על ידי אנשי "צוות הכיבוי" לפי הכוונת רשות הכבאות. הדרכה זאת תכלול את יסודות מניעת השריפות, את הכרת אמצעי הזהירות בשימוש בחומרים ובנוזלים דליקים במיוחד, ותכלול את השימוש בציוד הכיבוי המצוי בשטח הישוב ובקרבת סיכונים מיוחדים. כמו כן ילמדו אנשי הישוב כיצד להגיש עזרה לאנשי צוות כוננות הכיבוי בעת פעולת הכיבוי. הנושא החשוב ביותר בהדרכה, הוא הגברת תחושתם של אנשי הישוב למניעת שריפות ולבטיחות אש. לצורך זה יש להתאים את תכנית האימונים. בדרך כלל תכלול תכנית האימונים את הנושאים הבאים:

- 5.1 הכרת מכשירי הכיבוי השונים והשימוש בהם.
- 5.2 תרגול השימוש בזרנוקי כיבוי והעברת מים.
- 5.3 התאמת מכשירי הכיבוי לשריפות השונות.
- 5.4 הכרת ציוד הכיבוי הקיים בישוב.
- 5.5 הכרת כל מקורות המים, כגון: בריכות, בארות ברזי שריפה.
- 5.6 הכרת אמצעי התקשורת ומיקומם.

#### 6. תכנית אימונים של "צוות הכיבוי"

שימוש בציוד הכיבוי שנמצא ברשות הישוב, לרבות משאבות ומכשירי כיבוי. שימוש בציוד אישי, כגון: מסכות אויר דחוס, מסכות עשן. ערנות לסיכונים חשמל, גזים רעילים וסיכונים מיוחדים במקום. שיטות כיבוי ויסודותיה, ואחזקת ציוד כיבוי. אמון ותרגול מעשי בכיבוי אש.

בברכה,

**חיים תמם**

סגן מפקח כבאות ראשי